

Söz Sanatı

– A&ACR · 03 Ağustos 2013

Demostenes, zayıf bir çocuktur. Çok utangaçtı. Sesi cılız ve gövdesi küçüktü. Konuşmayı da beceremiyordu; sıradan bir çocuk kadar bile. O dönemde Yunanistan'da sofizm her şeyden daha güçlüydü. Sofistler , yani anlatım gücüyle geceyi gündüz, gündüzü gece gösteren büyük ve güçlü konuşmacılar, siyasette, yargıda ve kamuoyu üzerindeki etkinlikte çok güçlüydüler. Delillendirme gücüyle ve sözün büyüyle toplum ve bireylerin yazgısına hükmediyorlardı. Demostenes, zayıf, çekingen ve yetim bir çocuktur. Babasından kendisine kalan mirası davacılar yediler. Çünkü, davacıları, onun hakkını gasp edip ötekilerin gaspını hak olarak göstermeyi başardılar ve o, mirastan yoksun kaldı. Mantık ve söz gücü aracılığıyla ona yüklenen bu yoksunluk, onda güçlü bir inanca ortaya çıkardı. Beden ve dil zayıflığına, anlatımdaki yetersizliğine ve kılığının çekici olmamasına karşın, hakkını alabilmek için güçlü bir konuşmacı olmaya karar verdi.

Bu amaca ulaşmak için konuşma alıştırmalarına başladı. Zor ve tuhaf alıştırmalarla Demostenes, tarihte dünyanın konuşma tanrılarında biri olarak tanınan büyük bir hatip oldu. O kadar ki, hitabelerinden birini sunmak için tam yedi yıl çalıştığı söylenir.

Onun yaptığı alıştırma ve konuşma için seçtiği alıştırmanın durumu, bizim pratikteki konuşma durumu muzla büyük bir benzerlik gösterir!

Yalnız başına dağa gidiyor; çölde, dağda ve ovada hayali kalabalık topluluklar için ateşli konuşmalar yapıyordu. Taşların arasında mağaraya benzer bir yer kazmıştı. Burası, yalnızca onun durabileceği ölçüdeydi. Bu dar ve yapma mağaranın duvarlarına, ayakta durup konuşma alıştırması yaptığında eli, başı, omuzu, boynu ve gövdesini konuşma için gerekenden ve konuşmanın konusunun gerektirdiğinden fazla hareket ettirmesine ve ellerinin ve gövdesinin fazladan ortaya çıkan kımıldamalarına engel olabilecek biçimde irili ufaklı, uzunlu kısıklı bıçaklar, dikenler, çiviler ve iğneler yerleştirmişti. Böylece, elini konuşmaya uygun düşen ölçüden biraz fazla hareket ettirse, eli bu sivri bıçaklardan, iğnelere ya da çivilerden birine çarpıyor ve yaralanıyordu. Böylece onu, "Fazla gittin!" diye uyarıyordu. Bu yaşantılar, batmalar, sivri ve sert sınırlamalar, dört yandan onu bağlıyor ve yavaş yavaş "tekdüze", "uyumlu", "uygun", "gereğine göre" tavır ve davranışları, tüm konuşmacıların yaptıklarının ve yapmaları gerekenin, aynı zamanda çoğunluğun da beğendiği benzeri tavır ve davranışları adet edinmesini sağlıyordu.

Şu anda bulunduğumuz zamanda ve koşullarda, bizim konuşma durumumuz da bütünüyle Demostenes'in o sıkıntılı, dar ve taşlı mağarada, o iğne ve çiviyle dolu mağarada konuşurkenki durumunun aynısıdır! Bir şey söylemek istediğimizde, hatta bir kelime ve cümle seçmek istediğimizde ansızın bir iğnenin, adamın olur olmaz bir yerine battığını görüyoruz. Alışlagelmiş sınırı, anlayışlar, görüşler, taassuplar ve maslahatlar mağarasının sınırını aşan yeni bir söz kullandığımızda, hemeninde bir

iğne bizi uyarıyor! Sağ yanımızdan yaralanıyoruz. Başka bir şey söylemek istiyoruz; sol yanımızdan bir iğne yiyoruz. Söyleşiyi değiştiriyoruz yada yeni bir konu açıyoruz; yüz tane başka diken, bizi başımızın üstünden yaralıyor. Sonra hiç bir şeye, hiç bir çiviye ve iğneye değmeden konuşmaya mahkum olduğumuz böyle bir Demostenes mağarasında bu durumun konuşmayı çok güçleştirdiğini, hatta muhale yaklaştırdığını görüyoruz. Ne yazık ki, daha büyük bahtsızlık da, artık konuşmacılarımızın, Demostenes gibi, gitgide bu sınırlamalar içerisinde konuşmayı adet edinmeleri ve bu mağarada hiç bir yere çarpmayacak ve iğneler, çiviler ve dikenlerin onun hareketlerine dokunmayacakları ya da onu serzeniş olsun diye okşayacakları ölçüde öylesine akıllıca, pişkince, ustaca ve zekice, uzlaşıcı ve hoşgıdici bir biçimde konuşmayı öğrenmelidir. O zaman, öyle usta ve büyük bir hatip olunur ki sorma!"